

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי
פרשת אחרי-קדושים
תשפ"ג

(שנה ז', גליון מס' 289)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
20:34	19:56	18:41	ירושלים:
20:32	19:58	18:58	תל אביב:
20:35	19:59	18:52	חיפה:
20:33	19:56	18:58	באר שבע:

שיעורי הרב אליהו בר חן

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

פרשת אחרי מות קדושים התשפ"ג

"המפיר את מקומו"

א. "וימאת עדת בני ישראל, יקח שני שעירי עזים לחטאת, ואיל אחד לעלה. והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו, וכפר בעדו ובעד ביתו. ולקח את שני השעירים, והעמיד אתם לפני יהוה, פתח אהל מועד. ונתן אהרן על שני השעירים גרלות, גורל אחד ליהוה, וגורל אחד לעזאזל. והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל - ליהוה, ועשהו חטאת. והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל - יעמד חי לפני יהוה, לכפר עליו, לשלח אתו לעזאזל המדבר" (ויקרא, טז, ה' - י').

"וסמד אהרן את שתי נדיו על ראש השעיר החי, והתנדדה עליו את כל עונת בני ישראל, ואת כל פשעיהם לכל חטאתם, ונתן אתם על ראש השעיר, ושלח ביד איש עתי המדבר" (ויקרא, טז, ו'). ונשא השעיר עליו את כל עונתם אל ארץ גזרה, ושלח את השעיר במדבר" (ויקרא, טז, ז' - כא' - כב').

ב. בעניין מצוות "שעיר לעזאזל", דרשו רבותינו ז"ל¹ :

"תנו רבנן -

'את משפטי תעשו'², דברים שאלמלא נכתבו, דין הוא שיכתבו,

ואלו הן : עבודת כוכבים, וגילוי עריות, ושפיכות דמים, וגזל, וברכת השם.

'ואת חקתי תשמרו'³, דברים שהשטן משיב עליהן⁴,

¹ יומא, סז' ע"ב.

² ויקרא, יח' - ד'.

³ ויקרא, יח' - ד'.

⁴ היינו:

דברים אלו הנקראים חוקים, השטן שהוא היצר הרע מערער עליהן, בכדי להטעות את עם ישראל - שח"ו התורה אינה אמת,

ופעולתו זאת, נעשית על ידי טענתו - איזו תועלת יש בדברים הללו?

ואלו הן: אכילת חזיר, ולבישת שעטנז, וחליצת יבמה, וטהרת מצורע, ושעיר המשתלח.

ושמא תאמר, מעשה תוהו הם!?

תלמוד לומר⁵, 'אֲנִי הַשֵּׁם',

'אֲנִי הַשֵּׁם' חקקתיו, ואין לך רשות להרהר בהן".

ומבואר:

שהדין של "שעיר המשתלח", בכלל חוקות התורה הקדושה, ואין בו טעם המסביר אותו.

והגם, שמצווה זו הינה בגדר "חוק" - שהוא דבר המשולל מהבנתו,

כבר כתב בזה אדונינו הרמב"ם זיע"א⁶:

"שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח, לְפִי שֶׁהוּא כְּפָרָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּהֵן גְּדוֹל - מִתְּוֹדָה עָלָיו עַל לְשׁוֹן כָּל יִשְׂרָאֵל,

שְׁנֵאמַר⁷, 'וְהִתְוֹדָה עָלָיו, אֶת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'.

שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח, מְכַפֵּר עַל כָּל עֲבֻרוֹת שְׁבִתוֹרָה -

הַקְּלוֹת וְהַחֲמוּרוֹת, בֵּין שְׁעֵבֶר בְּזָדוֹן בֵּין שְׁעֵבֶר בְּשִׁגְגָה, בֵּין שֶׁהוֹדַע לוֹ בֵּין שֶׁלֹּא הוֹדַע לוֹ,

הַכֹּל מִתְּכַפֵּר בְּשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח, וְהוּא שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה.

אָבֵל אִם לֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה, אֵין הַשְּׁעִיר מְכַפֵּר לוֹ אֶלֶּא עַל הַקְּלוֹת.

וְיִמָּה הֵן הַקְּלוֹת וְיִמָּה הֵן הַחֲמוּרוֹת?

הַחֲמוּרוֹת -

הֵן שְׁחִיבֵין עֲלֵיהֶם מִיַּתֵּת בֵּית דִּין, אוֹ כָּרֵת,

⁵ ויקרא, יח' - ל'.

⁶ פ"א מהלכות תשובה ה"ב.

⁷ ויקרא, טז' - כא'.

וּשְׁבוּעַת שְׁוֹא וְשֶׁקֶר, אֶף עַל פִּי שְׂאִין בְּהֵן כָּרַת ...

וּשְׂאֵר מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה וּמִצְוֹת עֲשֶׂה שְׂאִין בְּהֵן כָּרַת - הֵם הַקְּלוֹת".

ג. ברם, יעויין בדבריו של רבי אליעזר בן הורקנוס⁸, הסובר, ש"שעיר המשתלח" הוא נתינת שוחד ליצר הרע:

"יום שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה, אָמַר סַמָּאֵל⁹ לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא -

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, עַל כָּל הַרְשָׁעִים נִתְּתָ לִי רְשׁוּת, וְעַל הַצְּדִיקִים אֵין אַתָּה נוֹתֵן לִי רְשׁוּת?

אָמַר לוֹ -

הֲרִי יֵשׁ לְךָ רְשׁוּת עֲלֵיהֶן בְּיוֹם הַכִּפָּרִים, אִם יֵשׁ לָהֶם חֲטָא,

וְאִם לֹא, אֵין לְךָ עֲלֵיהֶן רְשׁוּת.

לְפִיכֵךְ, נוֹתְנִים לוֹ שְׁחַד בְּיוֹם הַכִּפָּרִים, שֶׁלֹּא לְבַטֵּל קֶרְבַּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל,

שֶׁנֶּאֱמַר¹⁰, 'גוֹרֵל אֶחָד לֵה', וְגוֹרֵל אֶחָד לְעִזָּאזֵל,

גוֹרְלוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - קֶרְבַּן עוֹלָה, וְגוֹרְלוֹ שֶׁל עִזָּאזֵל - שְׁעִיר חֲטָאֵת.

וְכָל עֹנֹוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיָּה עָלָיו,

שֶׁנֶּאֱמַר¹¹, 'וְנִשָּׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֹנֹוֹתֵם'.

רָאָה סַמָּאֵל¹² שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּהֵם חֲטָא בְּיוֹם הַכִּפָּרִים,

אָמַר לְפָנָיו -

⁸ "פרקי דרבי אליעזר", פרק מו'.

⁹ בנוסחאות אחרות, הגירסא:

"שטן".

¹⁰ ויקרא, טז' - ח'.

¹¹ ויקרא, טז' - כב'.

¹² בנוסחאות אחרות, הגירסא:

"שטן".

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, יֵשׁ לָךְ עִם אֶחָד בְּאַרְץ כְּמִלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת בְּשָׁמַיִם,
מֵה מִלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אֵין לָהֶם קְפִיצִיּוֹן, כִּךְ הֵם יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים עַל רַגְלֵיהֶם בְּיוֹם
הַכְּפָרִים,

מֵה מִלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אֵין לָהֶם אֲכִילָה וּשְׁתֵּיָהּ, כִּךְ יִשְׂרָאֵל אֵין לָהֶם אֲכִילָה וּשְׁתֵּיָהּ
בְּיוֹם הַכְּפָרִים,

מֵה מִלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת נְקִיִּים מִכָּל חֲטָא, כִּךְ יִשְׂרָאֵל נְקִיִּים מִכָּל חֲטָא בְּיוֹם הַכְּפָרִים,
מֵה מִלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שְׁלוֹם מִתְנוּךְ בִּינֵיהֶם, כִּךְ הֵם יִשְׂרָאֵל שְׁלוֹם מִתְנוּךְ בִּינֵיהֶם בְּיוֹם
הַכְּפָרִים.

וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שׁוֹמֵעַ עֲתִירְתּוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִן הַקְּטָגוֹר שְׁלָהֶם,
וּמְכַפֵּר עַל הַמִּזְבַּח, וְעַל הַכְּהֻנִּים, וְעַל כָּל עִם הַקְּהָל - לְמַגְדוֹל וְעַד קָטָן,
שְׁנֵאמַר ¹³, 'וְכַפֵּר אֶת מִקְדָּשׁ הַקְּדוֹשׁ'.

ודברים אלו, הביאם אדונינו הרמב"ן זיע"א ¹⁴, ויעויין שם מה שהאריך בעניין זה.

ד. הנה, ה"שעיר המשתלח", לוקח עמו לעזאזל את כל עוונותיהם של עם
ישראל,

ואותו ה"שעיר", שהוא מְכֻּן כנגד היצר הרע -

הרי הוא עצמו עשיו הרשע ¹⁵.

ויעויין בזה, מה שכתב ב"תנא דבי אליהו" ¹⁶:

"נוטל הקדוש ברוך הוא, כל עוונותיהם של ישראל, ונותן אותן על עשיו הרשע,

שנאמר ¹⁷, 'וְנָשָׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו, אֶת כָּל עוֹנֹתָם'.

¹³ ויקרא, טז' - לג'.

¹⁴ ויקרא, טז' - ח'.

¹⁵ "תיקוני זוהר", דף קלט' ע"ב.

¹⁶ זוטא, פרשה יט'.

¹⁷ ויקרא, טז' - כב'.

אמר עשיו, לפני הקדוש ברוך הוא -

רבונו של עולם, וכי מה כוחי, שנתת לי כל עוונות יעקב?

באותה שעה, נוטל הקדוש ברוך הוא כל עוונות יעקב, ונותן על בגדיו".

וכעין זה, מצינו לדרשתם של רבותינו ז"ל, במקום אחר ¹⁸ :

"עָשׂוּ הָרָשָׁע, מִתְלַכְלֵךְ בְּעֹנוֹת כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְאִין לוֹ בְּמָה יִכְפֹּר.

אָבֵל יַעֲקֹב, מִתְלַכְלֵךְ בְּעֹנוֹת כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וּבֵא יוֹם הַכַּפּוּרִים וְיֵשׁ לוֹ בְּמָה יִכְפֹּר,

שֶׁנֶּאֱמַר ¹⁹, 'כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר'.

רַבִּי זְצֻקָא אָמַר ... 'וְנִשְׂאָה הַשְּׂעִיר עָלָיו' ²⁰ - זֶה עָשׂוּ,

שֶׁנֶּאֱמַר ²¹, 'הֵן עָשׂוּ אַחֵי אִישׁ שְׂעִיר'.

'אֵת כָּל עֲוֹנוֹתָם' ²² - עֲוֹנוֹת תָּם,

שֶׁנֶּאֱמַר ²³, 'וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם'."

ובדבריהם הקדושים אלו, נתקשה רבינו המהר"ל זיע"א מפראג ²⁴ :

"ויש לדקדק, למה נותן את כל עוונותם על עשיו?

ולמה נותן על לבושו?"

ותירץ :

"אבל, יראה ... כי חטא ישראל, הוא מצד יצר הרע אשר מתגרה בישראל,

¹⁸ בראשית רבה, פרשה סה, טו'.

¹⁹ ויקרא, טז - ל'.

²⁰ ויקרא, טז - כב'.

²¹ בראשית, כז - יא'.

²² ויקרא, טז - כב'.

²³ בראשית, כה - כז'.

²⁴ "דרשות המהר"ל", דרוש לשבת תשובה (המשך).

ועשיו וזרעו, הן הן יצר הרע של ישראל,

ובביטול האומה הזאת מן העולם, אז יתבטל יצר הרע מישראל.

וְרָמַז זֶה הַכְּתוּב ²⁵, 'הֵן עֲשׂוּ אָחִי אֵישׁ שְׁעָרַי, שְׁעֵי"ר - בַּמִּסְפָּרוֹ 'הַיֵּצֵר הָרַע'²⁶,

ואין ספק, כי יעקב ועשיו, הם נגד יצר טוב ויצר הרע, כאשר ידוע למבינים.

ולכך, אמר, שְׁנַתֵּן חֲטָא יַעֲקֹב עַל עֲשׂוֹ -

שכבר אמרנו, כי יעקב הוא טהור וקדוש מצד עצמו, רק שהחטאים הם באים
מבחוץ על יעקב מצד היצר הרע,

ולכך, נותן החטאים על עשיו אחיו.

ואומר עשיו, מה כוח יש לי -

רצונו לומר, כי אין דבר גירוי בישראל הזה מכוח עשיו, רק כי כך גזר הקדוש
ברוך הוא.

ואמר, שנותנן על לבושו -

כי המידות שהוא יתעלה מתלבש בהן, נקרא מלבוש שלו,

ולכך, נותן חטא ישראל על מלבושו,

ואומר, שיושב הקדוש ברוך הוא ומכבס לבושו, כי הוא יתעלה מְקוֹה טהור
וּמְטִהָר, ומסלק החטא עמו שאמרנו".

ה. כאשר נכנס יעקב אע"ה אל יצחק אביו, בכדי ליטול את הברכות,

הלבישתו רבקה אמו, את בגדי החמודות אשר לעשיו,

וכמאמר הכתוב ²⁷, "וַיִּתְקַח רַבֶּקָה אֶת בְּגָדֵי עֲשׂוֹ בְּנֵה הַגְּדָל, הַחֲמֻדָּת, אֲשֶׁר אֶתָּה
בְּבִית, וַתִּלְבַּשׁ אֶת יַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן",

²⁵ בראשית, כז' - יא'.

²⁶ היינו:

מילת "שעיר", עולה בגימטריא למניין 580,

וכמו כן, המילים "היצר הרע", עולים בגימטריא למניין זה.

וכתב על כך ²⁸ מרנא ה"חתם סופר" זיע"א:
**"במלבושיו של אדם, נאצלים מקדושתו של הלוּבש,
 והוא הדין בהיפוך.
 והלוּבש אותם אחריו, יאצל עליו מאותו הרוח, לטוב ולמוטב ...
 והנה, טומאתו של עשיו, היה, בלאו ²⁹ ד'לא תחמד בית רַעַד, לא תחמד אֶשֶׁת רַעַד,
 וְעַבְדוֹ, וְאֶמְתּוֹ, וְשׁוֹרוֹ וְחִמְרוֹ, וְכָל אֲשֶׁר לְרַעַד',
 וידוע, כי 'כַּבֵּד' ³⁰, מכוון בלוח ראשון נגד 'לא תחמד' בלוח שני ^{31 32},
 לכן, היה קצת ניצוץ קדושה בעשו, מַעֲשֵׂה ד- 'כַּבֵּד',
 אבל, כל טומאת 'לא תחמד', היה בו.
 ומזה, היו בגדיו מטומאים, וקראו החמודו"ת דייקא ³³.**

²⁷ בראשית, כו' - טז'.

²⁸ בספרו הקדוש "חתם סופר" עה"ת,

בראשית, כ' - לו',

תקצא'.

²⁹ שמות, כו' - יג'.

³⁰ שמות, כ' - יא':

"כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ, לְמַעַן יֵאָרְכּוֹן יְמֵיךָ, עַל הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ".

³¹ כן כתב רש"י הקדוש, בפירושו לשיר השירים, ד' - ה'.

³² והיינו:

דמצוות כיבוד אב ואם, הינה, החמישית בצד הימני של לוחות הברית, אשר הם מכוונים כנגד מצוות של
 בין אדם למקום,

ומצוות לא תעשה של "לא תחמוד", הינה החמישית בצד השמאלי של לוחות הברית, אשר הם מכוונים
 כנגד מצוות של בין אדם לחבירו.

נמצא אם כן:

שמצוות כיבוד אב ואם, הינה, מקבילה למצוות לא תעשה של "לא תחמוד".

ולפי שעה, כשבא יעקב איש תם לרמאות אביו, והוא לא יכול להוציא דבר מפיו שאינו כולו אמת, אך צורך שעה היה, על כן, הלבישתו אמו בגדי החמודות, כדי, שלפי שעה, יאציל עליו מבגדי עשיו אותה מידה לבוא במרמה ... על כן, אמר ³⁴ 'בָּא אֶחֱיָךְ בְּמַרְמָה', פירוש, שבא עם המרמה שנתלבש בה לפי שעה, כי לולי שבא עם המרמה, לא היה יכול לרמאות. והשיב עשיו ... כשם שנאצל עליו על ידי מלבושים - מַחְמָדָה שלי, הוא הדין, עכשיו, שנתברך יעקב באותן מלבושים, ושוב לובשם עשיו עתה, אם כן, מהראוי, שעל ידי המלבושים, יאציל גם עליו מהברכות ... והשיב לו יצחק, אין הכי נמי, אך במה אברכך, אחר שברכתיו ³⁵ 'וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אִמְךָ', ומה שקנה עבד קנה רבו ³⁶ .". ומדבריו הקדושים למדנו: שהמרשיע את מעשיו, הרי הוא מקלקל את ממונו וכל אשר לו, ובכלל זה, אף את בגדיו ³⁷ .

ו. בביאור דברי המהר"ל - שהובאו באות ד', כתב ³⁸ הגאון רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל:

³³ היינו:

שבגדיו, מרמזים על כך שהיה משוקע בחמדה ותאוה.

³⁴ בראשית, כז' - לה'.

³⁵ בראשית, כז' - כט'.

³⁶ פסחים, פח' ע"ב.

³⁷ ונפקא מינה:

שאלו הלוקחים בגדים מבני אדם, עליהם לבדוק מי לבשם, לטוב ולמוטב.

דהנה, ישנם ב' אופנים, בהם משעבדים אותנו אומות העולם, ומצליחים לנתק אותנו מהבורא ית"ש -

א. על ידי עינויים קשים ומרים, שמחמתם אין בכוחותינו לעבוד ולהתפלל לפניו יתברך,

ב. על ידי שהם מפתים אותנו לנהוג עמהם בדרך של אחווה ורעות, וממילא, נפסיק לקיים את רצונו יתברך כראוי.

והנה, החילוק בין ב' אופנים אלו, כך הוא -

א. לפי הטעם הראשון, שהם משעבדים אותנו בעינויים קשים ומרים, אשר מחמתם אין בכוחותינו לעבוד ולהתפלל לפניו יתברך,

ממילא, תהיה לנו התנצלות, על כך שאין אנו מקיימים "עבודת השם" כראוי, והוא, מחמת עול השיעבוד.

ב. לפי הטעם השני, שהם מפתים אותנו לנהוג עמהם בדרך של אחווה ורעות, וממילא, נפסיק לקיים את רצונו יתברך כראוי,

לא תהיה לנו התנצלות, על כך שאין אנו מקיימים "עבודת השם" כראוי, שכן, מעשינו נעשו על ידי תאוה והנאה מן הדבר, ח"ו.

והנה, על הפסוק³⁸, "וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב, כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דָּרֹךְ הָאֲתָרִים, וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל, וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׁבִי", כתב רש"י הקדוש:

" יושב הנגבי - זה עמלק ...

ושינה את לשונו, לְדַבֵּר בלשון כנען,

כדי שיהיו ישראל מתפללים להקדוש ברוך הוא, לתת כנענים בידם, והם אינן כנענים.

ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים, ולשונם לשון כנען,

³⁸ בספרו הקדוש "חמדת ישראל".

הובאו דבריו בגיליון "אוצר פניני החסידות" לפרשתן (שנת תשעח', עמודים כו'-כז').

³⁹ במדבר, כא' - א'.

אמרו, נתפלל סתם",

ונתקשה בזה, הגה"ק מבעלזא זיע"א:

מפני מה, העמלקיים שינו רק את לשונם, ולא שינו גם את לבושם?

ותירץ בזה, הגה"ק מבעלזא זיע"א:

שבכדי להישמר מן החטא, יש לשמור על הלשון והלבוש,

ברם, העיקר הוא הלבוש!!!

ובאם הם היו מחליפים גם את הלבוש, אזי, הם היו דומים לאומה הכנענית באופן מוחלט,

ואם הם היו דומים לאומה הכנענית, היו עם ישראל יכולים להתפלל בפירוש שְׁפִילִים הבורא ית"ש מן הכנענים.

ומשכך, העמלקיים שינו רק את לשונם, ולא את לבושם,

בכדי שעם ישראל לא יוכלו להתפלל כראוי.

ומעתה, ביאר רבינו זיע"א, את דברי המדרש התמוהים:

"באותה שעה, נוטל הקדוש ברוך הוא כל עוונות יעקב, ונותן על בגדיו" - מחמת שהוא גרם לנו על ידי שיעבודו להתרחק מדרך התורה והמצוות.

ברם, הוא יבוא ויטען, שבני ישראל התרחקו מן הבורא ית"ש, כהטעם ה-ב',

והיינו, על ידי הפיתוי לעשות כמעשיהם,

ואם כן, היאך אפשר להשליך עליו את כל העוונות, והלא הם עשו זאת בתאוה ובהנאה?

ועל כך משיב לו הבורא ית"ש:

שמחמת שבני ישראל שינו גם את לבושם, אות הוא הדבר, שעוונותיהם לא נעשו בדרך תאוה, אלא מחמת עול השיעבוד והלחץ.

שכן, "שינוי הלבוש", יוצר מהות של איש אחר, וכפי שנתבאר לעיל בעניינו של יעקב אע"ה⁴⁰,

וכמו כן, עם ישראל, לא מְשַׁנִּים את מלבושם גם בשעת הדחק, וכפי שהם שמרו על עצמם בעת גלות מצרים⁴¹.

וממילא, אם הם חָטְאוּ וְהִרְשִׁיעוּ עד כדי כך,

אות הוא הדבר, שעשו כך מפני חמת המציק של עשיו הרשע.

ולפיכך, "נוטל הקדוש ברוך הוא כל עוונות יעקב, ונותן על בגדיו":

כי שינוי "הבגדים", מרמז על שינוי "המידות"⁴²,

ובאמת, עם ישראל, לא מְשַׁנִּים את מידותיהם מחמת תאוותם ורצונם,

אלא, אך ורק מחמת עול השיעבוד.

ומכיוון שהמשעבד שהוא ה"יצר הרע", הוא עשיו,

ממילא, כל עוונותיהם של ישראל, שייכים לעשיו, ומושלכים על "בגדיו" - שהם "מידותיו הרעות".

ז. על מאמר הכתוב⁴³, "וְסָמַךְ אֶהְרֹן אֶת שְׂתֵי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר הַחַי, וְהִתְנַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֶת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם, וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר, וְשָׁלַח בְּיַד אִישׁ עֵתִי הַמְדַבְּרָה", ביארו רבותינו ז"ל⁴⁴:

⁴⁰ לעיל באות ו'.

⁴¹ על הפסוק (שמות, ו' - ו'), "לֹכֵן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵעַבְדֵיכֶם, וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה, וּבְשִׁפְטִים גְּדִלִים", דרשו רבותינו ז"ל ("פסיקתא זוטרתיא"):

"כנגד ד' זכויות שבידם -

שלא שינו את לשונם, ולא חילפו את שמלותם, ולא גילו את סודם ... ולא ביטלו ברית מילה".

⁴² וכפי שכתב רבינו המהר"ל זיע"א, כאשר הובא בדברינו באות ד'.

⁴³ ויקרא, טז' - כא'.

⁴⁴ יומא, סו' ע"א.

ש- "אִישׁ עֲתִי", הוּא, מִלְשׁוֹן מְזֻמָּן,

והיינו, איש שהכינוהו וייעדהו לשם כך.

ברם, ה"חזקוני" הביא משם דברי המדרש ⁴⁵ :

" אִישׁ עֲתִי - שֶׁהֵגִיעַ זְמַנוּ לְמוֹת תּוֹךְ אוֹתָהּ שְׁנָה,

שֶׁהָרִי, הַנוֹשֵׂא אֶת הַשְּׁעִיר, אֵינוֹ עוֹבֵר שְׁנָתוֹ,

לְכַךְ, הֵיוּ בּוֹרְרִין אִישׁ שֶׁהֵגִיעַ זְמַנוּ לְמוֹת תּוֹךְ אוֹתָהּ שְׁנָה".

והנה, בדבריו הקדושים, יש לעיין :

מפני מה, הנושא את השעיר, אינו משלים את שנתו?

והלא, בוודאי שהוא איש צדיק והגון!

שכן, לא יתכן, שלצורך כפרתו וטהרתו של עם ישראל, ישלחו אדם שאינו הגון?!

באופן :

שפשוט וברור הוא הדבר, שהנושא את השעיר, לא שינה לבושו,

וממילא, שמידותיו ומעלותיו, נקיים ומתוקנים.

ואם כן, טעם הדבר, אומר דרשני.

ח. בפיט לסעודה שלישית - הנקרא בשם "בְּנֵי הַיִּכָּלָא", כתב רבינו האר"י

זיע"א :

"בְּנֵי הַיִּכָּלָא דְכֻסְיָפִין, לְמַחְזִי זִיו דְזַעִיר אַנְפִּין ⁴⁶,

יְהוֹן הָקָא, בְּהַאי תַּבְּקָא, דְבִיחַ מְלָכָא בְּגִלוּפִין ⁴⁷,

וכן פירשו רש"י הקדוש בפירושו על התורה (ויקרא, טז' - כא'), ורבינו אברהם אבן עזרא זיע"א (שם) - בפירושו הראשון.

⁴⁵ לרבינו חזקיה בר מנוח זיע"א.

כך הביא רבינו זיע"א בפירושו על התורה, ובמדרשים שלפנינו לא מצינו לפירוש זה.

⁴⁶ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

בני היכל המשתוקקים, לראות את הזיו של "זעיר אנפין".

צָבוּ לַחֲדָא, בְּהַאי וְעָדָא, בְּגוּ עִירִין וְכָל גְּדַפִּין ⁴⁸,
חֲדוּ הַשְּׁתָּא, בְּהַאי שְׁעָתָא, דְּבִיהַ רַעְנָא וְלִית זְעָפִין ⁴⁹,
קָרִיבוּ לִי, חֲזוּ חִילִי, דְּלִית דִּינִין דְּתַקִּיפִין ⁵⁰,
לְבַר נְטָלִין, וְלֹא עָאֲלִין, הִנָּד פְּלָבִין דְּחַצִּיפִין ⁵¹,
וְהָא אֲזַמִּין, עֲתִיק יוֹמִין, לְמַצְחָא עָדִי יְהוֹן חֲלָפִין ⁵²,
רַעוּ דִּלְהָ, דְּגַלִּי לִיהָ, לְבַטְלָא בְּכָל קְלִיפִין ⁵³,
יִשְׁוִי לֹון, בְּנוֹקְבִיהוֹן, וְיִטְמָרוּן בְּגוּ כְּפִין ⁵⁴,
אַרִי הַשְּׁתָּא, בְּמִנְחָתָא, בְּחֻדְנָתָא דְזַעִיר אֲנִפִין ⁵⁵.”

⁴⁷ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

יהיו כאן, בזה השולחן, שבו המלך בשמחה וחדווה.

⁴⁸ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

התחברו לאחד, בזה הוועד, בין מלאכים ובעלי כנפיים.

⁴⁹ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

שמחו עכשיו, בשעה זו, שבה יש רצון ואין כעס.

⁵⁰ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

קרבו אלי, ראו את כוחי, שאין דינים חזקים ותיקיפים.

⁵¹ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

לבחוך הם נלקחים, ולא נכנסים, אותם כלבים החצופים.

⁵² ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

והרי אזמין, את עתיק הימים, למצח עד שיהיו חולפים.

⁵³ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

רצון שלו, שנגלה אותו, ונבטל את כל הקליפות.

⁵⁴ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

ישים אותם, בחוריהם, ויתחבאו בתוך סלעים.

⁵⁵ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

והנה, על הפיוט הנשגב הלזה, כתב⁵⁶ רבינו הרי"ח הטוב זיע"א:
"הפיוט של בני היכלא דכסיפין, שסידר רבינו האר"י ז"ל לסעודה זו,
שמעתי שיש חסידים נמנעים לאומרו מחמת הפחד, שנזכר בו דברים כנגד
הקליפות, ואומרים שְׁיִרְאִים להתגרות בקליפות,
ורבינו האר"י ז"ל - המחבר הפיוט, שאני, דרב חיליה.

ונראה לי -

דהנהג לאומרו, לא יבטל מנהגו, ורק יזהר לומר מן פסוק 'קְרִיבוּ לִי וְכוּ' בלחש
ממש, עד פסוק 'אָרִי הַשְּׁתָא',
וכשיתחיל בפסוק 'אָרִי הַשְּׁתָא', יגביה קולו,
והכי עדיף, ואין בזה מיחוש.
ואנחנו אין נוהגים לאומרו כלל".

ט. כתב מו"ר מרנא רבי חיים ליב הלוי שמולאביץ זיע"א⁵⁷, משמו של הגה"ק
רבי איצליה בלאזר זיע"א⁵⁸, כדלהלן.

דהנה, בפרשת "האזינו", נאמר⁵⁹, "הַצּוֹר תְּמִים פֶּעֱלוּ, כִּי כָל דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט, אֵל
אֱמוּנָה וְאֵין עָגַל, צְדִיק וְיֵשֶׁר הוּא",
ובפסוק זה, יש לעיין:

וכי מה שבח הוא למשפטיו של הבורא ית"ש, שאין בהם עוול,

והלא, גם בשר ודם, מְצַנֶּה שלא לעשות עוולה בדין?

ובביאור העניין, כתב רבינו זיע"א:

הרי עכשיו, בשעת המנחה, בשמחתו של זעיר אנפין.

⁵⁶ בספרו הקדוש "בן איש חי" (שנה שניה, פרשת "חיי שרה", אות יג').

⁵⁷ בספרו "שיחות מוסר", מאמר צח', עמודים תיד' - תטו'.

⁵⁸ בספרו "כוכבי אור", מאמר ג'.

⁵⁹ דברים, לב' - ד'.

שבמשפט בשר ודם, לא ימלט הדבר שיהיה עוולה בדין,
שכן, השופטים, אינם יכולים לדקדק עונש המתאים "בדיוק" למידותיו של
הנענש,
אלא, כפי אומדן דעתם.
ומה שאין כן, במשפטיו של הבורא ית"ש,
שהם נעשים בצורה מדוקדקת ביותר, אשר אין בהם עוולה כלל ועיקר.
עוד ביאר בזה, רבינו זיע"א:
דהנה, בתהילים ⁶⁰, נאמר, "מִשְׁפָּטֵי ה' אֶמֶת, צְדָקוֹ יִחְדָּו",
והיינו -
טרם, שהבורא ית"ש מעניש את האדם,
הוא בודק את האנשים הסובבים לו, האם הם ראויים לקבל סֶבֶל מחמת הנענש,
או לאו,
ובאם הם לא ראויים לקבל את אותו הֶסְבֵּל, אין הבורא ית"ש מענישו כלל ועיקר.
והוא הוא, מה שנאמר במילת "יִחְדָּו",
שהבורא ית"ש, מצרף לדין אחד, את הנענש והסובבים אותו, אך ורק אם הם
ראויים לכך.
וְלִיְסוּד זֶה, אפשר להביא ראיה, מן המעשה של רבי יהודה הנשיא, המובא במסכת
בבא מציעא ⁶¹:
דהנה, נתבאר שם, שייסוריו של רבי יהודה הנשיא, "על ידי מעשה באו, ועל ידי
מעשה הלכו".
ומעשה שהיה, כך היה -
עָגַל שהיה מוֹבֵּל בדרכו לבית השחיטה, ברח מן הדרך,

⁶⁰ י"ט' - י'.

⁶¹ פה' ע"א.

והכניס את ראשו תחת גלימתו של רבי יהודה הנשיא, וגעה בבכייה.
ומשראה זאת רבי יהודה הנשיא, הוא אמר לְעֶגְלָה, "לך, לכך נוצרת".
באותה השעה, אמרו בשמים - "הואיל ורבי יהודה הנשיא אינו מרחם על הָעֶגְלָה,
יבואו עליו ייסורים".

והמעשה הלזה, צריך ביאור:

דהנה, רבי יהודה הנשיא צָדֵק בדבריו, שְׁהֶעֱגַל נוצר בשביל להישחט,

ואם כן, מפני מה, הוא נענש על כך?

ולאור המתבאר, נראה לבאר בסייעתא דשמיא:

שאותם הייסורים שבאו על רבי יהודה הנשיא, היו צריכים לבוא עליו כחלק
מתיקונו בעולם,

ובכדי שהוא יקבל את הייסורים, דְּקָדַק עמו הבורא ית"ש כחוט השערה⁶²,
והביאם לו על ידי אותו מעשה.

וראיה לדבר:

ממאמר רבותינו ז"ל בגמרא⁶³ - "ייסוריו של רבי, על ידי מעשה באו",

ולא נאמר, "בגלל מעשה".

ל. במאמר זה, נתבאר לנו:

א. שאסור לו לאדם להתגרות בקליפות ובמזיקים.

ב. שמחמת⁶⁴, ש-"מְשֻׁפְּטֵי ה' אָמַת, צְדָקוֹ יִחְדָּו",

כאשר הבורא ית"ש, גוזר על האדם עונש, הוא בודק את כל סובביו ובני משפחתו,
האם הם צריכים לסבול מאותו העונש.

ומעתה, נשכיל ונבין - מפני מה, הנושא את השעיר, אינו משלים את שנתו:

⁶² יעויין במסכת בבא קמא, נ' ע"א. במעשה דנחוניא חופר שיחין.

⁶³ הנ"ל.

⁶⁴ י"ט - י'.

שכן, אותו אדם אשר הוכן וזומן לשלח את השעיר,

כבר נגזר עליו למות, למרות צדקתו ומעלתו,

מחמת שכבר אמר דוד הע"ה⁶⁵, "מי גִבֵּר יַחֲיֶה וְלֹא יִרְאֶה מָוֶת".

ולפיכך, גִּלְגַּל הַבּוֹרָא ית"ש, שאותו צדיק וחסיד, ילך וַיִּתְגַּרְהַ בַּיֶּצֶר הַרַע,

וכאשר הוא יִתְגַּרְהַ בַּיֶּצֶר הַרַע, יהיה ליצר הרע כוח לשלוט בו ולהמיתו.

ומעתה, נמצינו למדים:

שלמרות שהאדם מתקדש ומטהר את עצמו, ומתקן את מידותיו,

וממילא, "בגדיו" הרוחניים והגשמיים, שלמים ומתוקנים.

בכל זאת, עליו להיזהר ואף לשמור את עצמו בכל זמן ועת, שלא לַגְרוֹת בַּעֲצָמוֹ אֶת

השטן,

שכן, למרות כוחו הרוחני, כל זמן שאינו בדרגותיו של האר"י הקדוש - או כְּשֶׁל

אותם האמוראים הקדושים אשר היו מתגרים בו⁶⁶,

עלול הוא להיפגע, ואף לאבד את חייו ומעלותיו.

ואפשר:

שעל כך אמרו רבותינו ז"ל⁶⁷, "הַמְּכִיר אֶת מְקוֹמוֹ",

וכפי שפירש בזה⁶⁸ הגה"ק רבינו רפאל עמנואל חי ריקי זיע"א, "שאינו נכנס

לפנים ממחיצתו",

והיינו:

שכל אדם ואדם, אשר מתקדש ומטהר את עצמו, מחוייב להכיר את מקומו,

⁶⁵ תהילים, פט' - מט'.

⁶⁶ סוכה, לח' ע"א.

קידושין, פא' ע"א.

⁶⁷ אבות, פ"ו מ"ו.

⁶⁸ בפירושו "הון עשיר", על המשניות.

בזאת, שיהיה לו כוח הַבְּחִינָה, לדעת היכן המחיצה המבדילה בין יכולותיו ובין אי יכולותיו הרוחניות.

והנה, על מאמרו של שלמה הע"ה ⁶⁹, "עֵקֶב עֲנָה יִרְאֵת יְהוָה, עֲשֹׂר וְכָבוֹד וְחַיִּים", דרשו רבותינו ז"ל ⁷⁰:

"אם זכה לקנות עֲנָה ויראת ה', זוכה לקנות עושר וכבוד וחיים",

והיינו:

שבכדי לזכות לאותה הַבְּחִינָה של ידיעת המחיצה, יש רק דרך אחת ויחידה, והיא, "עֲנָה",

כי הזוכה לה, מלבד שהוא זוכה לקנות עושר וכבוד וחיים, הוא זוכה שיהיו "בגדיו - מידותיו" נקיים ומתוקנים,

וכמו כן, הוא זוכה להכיר את מקומו, שהיא דַּרְגָּה וּמִדְרָגָה שאין למעלה הִימָנָה.

יתן הבורא ית"ש, ונזכה לדרגות ולהשגות אלו. אמן.

⁶⁹ משלי, כב' - ד'.

⁷⁰ מדרש משלי, שם.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחא בת רחל

אמירה בת נעמי

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- רות חפציבה כהן (לבית פרשה) ע"ה בת פרלה תחי'
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרוחה ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה